

Saeimas un nevalstisko organizāciju forums, tiešsaistes diskusija

“Valsts un sabiedrības izturēspēja: pārvarēsim pandēmiju kopīgiem spēkiem!”

2021.gada 5.martā

Diskusija – Sabiedrības drošība un demokrātija pandēmijas apstākļos

Diskusijas līdzvadītājs – Juris Rancāns, Saeimas Aizsardzības, iekšlietu un korupcijas novēršanas komisijas priekšsēdētājs

Diskusijas līdzvadītāja – Iveta Kažoka, Sabiedriskās politikas centra PROVIDUS direktore un vadošā pētniece

Diskusijas ievadā uzrunājot klātesošos, tās līdzvadītājs J.Rancāns akcentēja, ka pandēmijas apstākļos bieži varam novērot sabiedrības fragmentēšanos grupās, tostarp diezgan liela daļa cilvēku ir skeptiski noskaņoti pret noteikumiem un ierobežojumiem, kas ieviesti ar mērķi uzlabot epidemioloģisko situāciju. Diskusijas līdzvadītājs aicināja klātesošos pārrunāt veidus, kā nevalstiskās organizācijas (NVO) un pilsoniskā sabiedrība kopā ar izpildvaras un likumdevējvaras pārstāvjiem varētu skaidrot un veicināt uzticību pieņemtajiem lēmumiem.

Diskusijas līdzvadītāja I.Kažoka diskusijas gaitā tās dalībniekiem organizēja divas interaktīvas aptaujas. Pirmā no aptaujām tika veidota, lai noskaidrotu klātesošo viedokli par to, cik veiksmīgi valdībai un Saeimai pandēmijas laikā ir izdevies līdzsvarot nepieciešamību sargāt sabiedrības veselību un cilvēku brīvību. Otrā aptauja bija vērsta uz NVO un Saeimas sadarbību pēdējā gada laikā.

Viens no vadošajiem diskusijas virzieniem bija NVO kā informācijas kanāla loma sabiedrībā. Ir būtiski palielināt to kanālu skaitu, kas nodrošina lietderīgu informāciju, tas varētu dot savu artavu pandēmijas pārvarēšanā un uzticības veicināšanā ierobežojumiem, sacīja diskusijas līdzvadītājs J.Rancāns. Tāpat līdzvadītājs akcentēja, ka pastāv liels negatīvās informācijas disbalanss, un aicināja arī medijus ievērot objektivitāti. Informācijai ir jābūt kritiski konstruktīvai, parādot arī labo piemēru, uzsvēra līdzvadītājs.

Klātesošie bija vienisprātis, ka NVO ir būtisks resurss sabiedrības koordinēšanā un mobilizēšanā. Kā viens no piemēriem tika izcelta brīvprātīgo kustība, kas pandēmijas laikā piedāvā savu palīdzību ikvienam, kam tā ir nepieciešama.

Dalībnieki pauda NVO gatavību kļūt par korektas informācijas kanālu, nododot to no valdības saviem biedriem, taču valdība vēl nav sniegusi atbildi par šo priekšlikumu.

Nepieciešamo informāciju par sabiedrības veselību un drošību var sniegt ar organizāciju starpniecību, kam cilvēki uzticas, tā mazinot arī sabiedrības uzticības krīzi valdībai un Saeimai. Informācijai ir jābūt saprotamai, uzsvēra klātesošie, akcentējot, ka valdības lēmumus ne vienmēr ir viegli saprast, turklāt tiem ir grūti izsekot līdz.

Dalībnieki akcentēja, ka vairākas NVO, piemēram, Latvijas Samariešu apvienība, savas darbības specifikas dēļ joprojām turpina tikties ar saviem klientiem klātienē un līdz ar to var sasniegt to auditoriju, kuru citi informācijas kanāli nerasniedz.

Pārrunājot jautājumu par dezinformāciju, klātesošie uzsvēra arī nepieciešamību spēt atšķirt tās dažādos paveidus – vai tā ir pašmāju avotu izplatīta, vai tā ienāk Latvijas informatīvajā telpā no citām valstīm ar mērķi destabilizēt un mazināt efektivitāti cīņā ar Covid-19 krīzi.

Dezinformācijas apturēšanai tika rosināts radīt arī brīvprātīgo grupu, kas ziņotu par aktivitātēm sociālajos tīklos, kas saistītas ar nepatiesas informācijas izplatīšanu.

Runājot par uzticēšanos informācijas avotiem, cita starpā dalībnieki akcentēja arī nepieciešamību stiprināt atbalstu zinātnē un to, ka tikpat būtiski ir zinātnes radītās atziņas darīt zināmas sabiedrībai.

Klātesošie aicināja valdību un Saeimu iesaistīt NVO lēmumu pieņemšanā un reformu izstrādē gan krīzes laikā, gan pēc tās. Valdības pilsoniskajam dialogam ar plašu organizāciju pārstāvību ir jākļūst tikpat nozīmīgam, kāds šobrīd ir sociālais dialogs (ar darba devējiem un arodbiedrībām). Krīze nedrīkst radīt demokrātijas krīzi, svarīgs ir sabiedrības līdzdalības faktors, uzsvēra klātesošie.

Ja nav uzticēšanās ne valdībai, ne Saeimai, krīzes situācijās tas atspēlējas, un cilvēki netic, ka ierobežojumi tiek ieviesti kopējā labuma vārdā, akcentēja diskusijas dalībnieki, uzsverot publiskās pārvaldes un pilsoniskās sabiedrības dialoga stiprināšanas nepieciešamību. Tāpat klātesošie akcentēja, ka lēmumu pieņemšanā jāprojām netiek pārstāvētas mazāk aizsargātās sabiedrības grupas. Lēmumu pieņemšanā nepārstāvētās sabiedrības grupas nevar atzīt pieņemtos lēmumus par pareiziem, pauda diskusijas dalībnieki.

Diskusijas dalībnieki atzinīgi novērtēja to, ka Saeimas komisiju sēdes pandēmijas apstākļos ir pieejamas attālināti, un aicināja šo iespēju saglabāt arī pēc krīzes, tostarp akcentējot, ka pārstāvjiem no reģioniem šāds sēžu formāts atvieglo iespēju tajās piedalīties.

Dalībnieki pauda, ka Saeima un Ministru kabinets nav snieguši skaidru atbildi, kā šajos apstākļos notiek sabiedrības līdzdalība. Tika atzīmēts, ka Saeimas mājaslapā ir viegli pieejama informācija par to, kā mediji var sekot komisiju sēdēm, taču trūkt ziņu par to, kā tām pieteikties var sabiedrība.

Diskusijas dalībnieki bija vienprātis, ka sarunas par brīvprātīgo organizāciju lomu krīzē un to preventīvu attīstību ir jāturpina. Klātesošie akcentēja, ka pilsoniskās sabiedrības attīstība ir jāstiprina, lai jebkurā nākamajā krīzē organizācijas spētu palīdzēt sabiedrībai. Tostarp tika pausts aicinājums organizācijām sniegt atbalstu Eiropas Atveseļošanas un noturības mehānisma ietvaros.